

Comencem situant-nos

AULA HOSPITALÀRIA-IBSMIA

Què és L'**Aula Hospitalària d'IBSMIA**? Es l'aula que la Conselleria d'Educació i Universitat té específicament per als nins i joves menors de 18 anys amb dificultats per problemes de salut mental.

És un servei integrat i coordinat amb l'Hospital de Dia de l'Institut Balear per a la Salut Mental de la Infància i l'Adolescència (IBSMIA), i ubicat a l'Hospital Universitari de Son Espases.

IBSMIA és l'organisme responsable de l'avaluació, diagnòstic i tractament de tots els infants i joves de les Illes Balears afectats per un trastorn de salut mental. Disposa de:

- **Consultes externes (UCSMIA)**
 - Ciutat
 - Part Forana (Inca i Manacor)
 - Eivissa i Menorca
- **Hospital de Dia**
 - AULA HOSPITALÀRIA**
 - Atenció individualitzada (Psicologia / psiquiatria)
 - Tallers psicologia
 - Tallers infermeria
 - Espai d'aula educativa
 - Tallers socioeducatius
 - Tallers creatius
- **Unitat d'Hospitalització Breu**
- **Programes específics**
 - Equip d'atenció a joves amb discapacitat - EADIBSMIA -
 - Psicologia de la salut
 - Atenció a joves infractors

Equip de suport i orientació educativa

Aula hospitalària IBSMIA. Curs 2017-2018

Compromesos amb la salut mental

Què es l'**Hospital de Dia**?

És una Unitat multidisciplinària d'hospitalització a temps parcial per a nins i joves entre 6 i 18 anys amb un trastorn de salut mental o en procés de valoració diagnòstica.

A l'Hospital de dia acudeixen joves amb diferents trastorns psicopatològics

- ✓ per concretar un diagnòstic, ja que permet fer-ne una observació i atenció especialitzada al llarg d'un temps més extens i des de diferents àmbits.
- ✓ per la necessitat d'una atenció preferent per prevenir possibles ingressos.
- ✓ per continuar el procés de recuperació després de l'alta hospitalària a la Unitat d'Hospitalització breu.

L'**Aula Hospitalària**, és un espai integrat dins l'àrea d'Hospital de Dia de IBSMIA, amb una capacitat màxima per 24 alumnes, distribuïts de tal manera que diàriament assisteixin només 16 dins l'Aula. Comptem també amb altres espais psicoeducatius que es fan servir per la realització de diferents tallers o fins i tot com a aules complementàries.

Durant el curs escolar s'empra prioritàriament com a aula hospitalària, tot i que també es pot utilitzar amb altres fins educatius i /o terapèutics.

Quins son els **professionals** que hi fan feina?

Una orientadora educativa i una mestra de pedagogia terapèutica són les professionals d'Educació responsables d'afavorir la continuïtat del procés educatiu dels alumnes, contemplant les necessitats específiques de cada un dels joves, tant les que fan referència als aspectes curriculars com aquelles de tipus més personal, afectiu, emocional i social.

Els principals objectius de la nostra feina son:

- ✓ Proporcionar atenció educativa a l'alumnat ingressat o que assisteix a HDD per assegurar la continuïtat del procés d'ensenyament i evitar, en la mesura del possible, un desfasament escolar.
- ✓ Continuar, sempre que es pugui, el procés educatiu de cada infant per evitar el retard escolar que pot comportar un període llarg d'hospitalització o assistència a HDD.
- ✓ Atenció educativa personalitzada, segons la situació escolar de cada alumne.
- ✓ Ajudar els infants i joves a superar l'angoixa i l'aïllament que els suposa una malaltia, mitjançant una atenció pedagògica qualitativament diferent.

Equip de suport i orientació educativa

Aula hospitalària IBSMIA. Curs 2017-2018

Compromesos amb la salut mental

- ✓ Establir els canals de coordinació necessaris amb els centres escolars per coordinar i dur un seguiment del treball de l'alumnat.
- ✓ Valorar el nivell de competència curricular que presenten els joves durant la seva estada a l'Aula.
- ✓ Facilitar la incorporació de l'alumnat als seus centres de referència, tant si ha finalitzat el període d'hospitalització, com si combina l'assistència amb HDD.
- ✓ Establir una coordinació activa amb els centres educatius per proporcionar orientacions i facilitar l'adaptació de nou a l'escola dels joves que pateixen un trastorn mental greu, on les seves capacitats cognitives i d'afrontament poden haver estat afectades.
- ✓ Coordinació amb els professionals sanitaris (HDD, hospitalització i consultes externes) per tal d'oferir una atenció educativa adequada segons la patologia de cada pacient.

L'equip educatiu participa i treballa coordinadament amb un equip multidisciplinari de l'Hospital de Dia format per una psiquiatre, una psicòloga clínica, dues infermeres, dos auxiliars d'infermeria, un professor d'IBSMIA i diferents PIRs, MIRs i EIRs.

Donada la **funció educativa i terapèutica** de l'aula, en tot moment els professionals d'educació compten amb la presència i el suport de professionals sanitaris.

El **perfil dels alumnes** que assisteixen a l'aula és de nins i joves d'entre 6 i 17 anys que per diferents motius psicopatològics estan en les següents situacions:

- Estan hospitalitzats a la Unitat d'Hospitalització Breu d'IBSMIA i surten a Hospital de Dia a participar dels diferents tallers i activitats.
- Per fer valoració diagnòstica, acudeixen en horari de matí, com a mínim i depenent dels casos durant una setmana.
- Joves amb trastorn mental greu que requereixen un seguiment regular, i pel que acudeixen a cites clíniques establertes.
- Nins i joves que poden acudir als seus centres educatius però que fan un seguiment periòdic a l'Hospital de Dia per poder valorar l'adaptació al seu dia a dia, tant a nivell educatiu com social i familiar.

Quins son els **objectius principals** de l'Aula Hospitalària?

Equip de suport i orientació educativa

Aula hospitalària IBSMIA. Curs 2017-2018

Compromesos amb la salut mental

- Possibilitar una continuïtat del procés d'ensenyament -aprenentatge dels joves que han d'acudir a l'Hospital de Dia.
- Evitar un endarreriment escolar pel fet d'acudir a l'HDD.
- Conèixer de prop les necessitats de cada jove i mantenir un contacte estret amb els seus centres de referència per poder facilitar el seu procés d'aprenentatge i afavorir una tornada al centre on es contemplin les adaptacions necessàries per a cada cas.

Amb quines problemàtiques treballem?

- Trastorns Mentals que requereixen intervenció intensiva u observació diagnòstica.
- Exceptuant:
 - a. Discapacitat intel·lectual si no hi ha un Trastorn de salut mental associat.
 - b. Trastorn greu de conducta si no hi ha un Trastorn de salut mental associat.

Els problemes de salut mental afecten la totalitat de la vida dels joves: la vivència emocional, la seva percepció, les seves funcions cognitives, la motivació, els seus ritmes biològics, les seves relacions socials, la seva autoestima...

Aquests problemes suposen importants alteracions en la vida personal i escolar dels joves, afectant el seu rendiment acadèmic i la seva vida escolar en general, arribant en molts de casos a un desàrrelament escolar i a l'absentisme.

Per aquests motius es fonamental la tasca que realitzem **tots els professionals d'Educació** per poder posar en marxa totes les adaptacions necessàries per afavorir l'adequada tornada dels alumnes i el seguiment del seu itinerari formatiu, fomentant el seu benestar, la seva autoestima i les seves relacions amb l'entorn.

TRASTORNS MENTALS A L'ESCOLA. 1

UNA VISIÓ GENERAL.

Els trastorns mentals afecten moltes àrees de la vida i, de *manera important, l'àrea educativa. Cada cas és diferent i no tots els joves amb problemes de salut mental tenen les mateixes limitacions.*

El que no podem oblidar és que tots, en alguna mesura, necessitaran algunes adaptacions que facilitaran la seva estada a l'escola i l'obtenció dels seus millors resultats, dos factors que ajudaran immensament a la seva millora general.

És important saber que algunes persones que pateixen un trastorn mental presenten una alteració en algun o en alguns components de la funció executiva.

¿Quina és aquesta funció?

La funció executiva engloba un conjunt d'habilitats cognoscitives que permeten respondre a noves situacions i són la base per a controlar altres processos emocionals i comportamentals.

Són molt importants per a l'execució de la major part de les activitats diàries, principalment les que involucren la creació de plans, la presa de decisions, la solució de problemes, l'autocontrol i la regulació.

Per aquest motiu els joves que han passat o estan passant per un procés de malaltia mental poden veure afectat el seu rendiment acadèmic, per l'alteració en totes aquestes funcions.

Hi ha una sèrie de **limitacions funcionals** relacionades amb els trastorns psiquiàtrics que poden afectar el rendiment acadèmic i poden requerir la nostra intervenció per introduir alguns canvis.

Les principals dificultats que ens podem trobar són:

- Dificultats relacionades amb els efectes secundaris de la medicació.

Els efectes secundaris dels medicaments psiquiàtrics que afecten el rendiment acadèmic inclouen somnolència, fatiga, boca seca i set, visió borrosa, tremolor de mans, temps de resposta lent, dificultats per mantenir-se asseguts, i dificultat per iniciar contactes interpersonals.

- Dificultat per gestionar els estímuls ambientals: sons, vistes i olors, que interfereixen en la concentració de les tasques a fer. Així com dificultats per tolerar els renous i les multituds.

- Concentració sostinguda.

Poden presentar inquietud, capacitat d'atenció reduïda, distraccions, i dificultats per comprendre o recordar instruccions verbals.

- La seva energia pot no ser suficient per passar una jornada escolar sencera.

- La gestió del temps, l'administració i prioritització de les tasques, així com el compliment de terminis pot ser un problema per ells.

- Interacció social

Els pot costar relacionar-se de manera positiva amb els altres, poden «no encaixar» i costar-los contribuir en treballs grupals, així com interpretar els senyals socials.

- Poden no comprendre ni interpretar correctament les crítiques o males qualificacions, així com presentar una actitud defensiva motivada per la seva baixa autoestima.

- Dificultat per fer front a canvis inesperats en el treball acadèmic, així com canvis en les tasques, dates d'entrega...

- Important ansietat davant els exàmens.

No oblidem que els alumnes amb un historial de dificultats en la seva salut mental poden ser intel·ligents, sensibles, creatius i molt interessants.

I que són moltes les estratègies que podem fer servir per assegurar el seu benestar i el seu èxit acadèmic.

En general, hi ha algunes adaptacions que podem aplicar a l'aula i que poden reduir el seu nivell d'angoixa i afavorir una estada de més qualitat a l'escola:

- Assignar un seient a prop de la porta que li permeti sortir amb facilitat si necessita fer descansos.
- Assignar un company de classe com acompanyant voluntari.
- Permetre tenir beguda a classe
- Que hagi descansos preestablerts o freqüents
- Permetre l'ús de gravadora
- Que pugui tenir apunts o fotocòpies del que s'està explicant
- Disposar del material del curs en format informàtic
- Anar fent un seguiment individual i privat del seu rendiment acadèmic.

Als exàmens:

- Adaptar el format de l'examen (elecció múltiple, oral,...)
- Ús de l'ordinador
- Donar temps addicional
- Fer exàmens individuals supervisats.
- Fer exàmens a una aula separada, tranquil·la i sense distraccions.
- Major freqüència d'exàmens.

A l'assignació de tasques:

- Notificar anticipadament els treballs que ha de fer
- Presentacions escrites en lloc de presentacions orals, o viceversa.
- Temps addicional per completar tasques.

Equip de suport i orientació educativa

Aula hospitalària IBSMIA. Curs 2017-2018

Compromesos amb la salut mental

Per poder fer un bon abordatge és important que el professorat, amb el suport de l'equip d'Orientació, i la coordinació amb l'*Equip de Suport i Orientació Educativa de l'Aula Hospitalària d'IBSMIA*, pugui:

1. Observar i determinar quines són les limitacions de l'estudiant.
2. Determinar de quina manera aquestes limitacions afecten la capacitat de l'alumne en la seva participació i en el comportament a classe, en les relacions socials i en els resultats acadèmics.
3. Indicar quines adaptacions s'estan fent i si se'n poden aplicar d'altres.
4. Implicar l'alumne a proposar i a trobar adaptacions que li facilitin la seva participació i el seu rendiment.

TRASTORNS MENTALS A L'ESCOLA.2

Anem concretant.

POSSIBLES ADAPTACIONS ESCOLARS

Tenint en compte les dificultats amb les que es poden trobar a l'escola els joves amb una problemàtica de salut mental, us proposem algunes adaptacions que poden ser molt útils per agairantir el seu benestar i perquè puguin treure els seus millors resultats.

Segur que voltros ja n'utilitzeu i teniu els vostres recursos!!

Gestió del temps

Poden experimentar dificultats en la gestió del temps: mesurar la quantitat adequada de temps, prioritzar tasques i descartar-ne d'altres, preparar o recordar les activitats que tenen programades i acomplir les fites.

- Dividiu la tasca en diverses tasques més petites.
- Donau temps suficient per completar les tasques.
- Proporcionau per escrit una llista de les tasques a realitzar.
- Remarcau quan ha d'estar acabada la tasca.
- Desenvolupau un sistema de codi de colors (cada color representa una tasca, un esdeveniment o el grau d'importància).
- Gestionar correctament la seva agenda, que tot estigui ben detallat.

Memòria

Poden experimentar dèficits de memòria, fet que pot afectar la seva capacitat per completar les tasques i tenir cura de les seves responsabilitats.

- Proporcionau instruccions clares i breus per escrit.
- Permeteu temps addicional per a segons quines tasques.
- Orientau l'alumne perquè ell mateix prengui notes.
- Facilitau que pugui gravar en audio o en vídeo algunes instruccions.
- Proporcionau una còpia de les notes o de les explicacions del professor.
- Proporcionau un esquema o una llista de paraules clau de cada tema que expliqui.

- **Manteniment de la concentració**

Els estudiants amb problemes de salut mental poden experimentar disminució de la concentració, la qual cosa es pot atribuir a distraccions auditives, visuals u olfatives.

Per reduir distraccions auditives:

- Poder tenir uns auriculars que filtrin els renous que el destorben.
- Col·locar l'alumne lluny de les distraccions auditives
- Redissenyar l'espai de treball per minimitzar les distraccions.

Per reduir les distraccions visuals:

- Procurau que l'aula estigui ordenada.
- Redissenyau l'espai de treball per minimitzar les distraccions visuals: panells, mampares...
- Col·locau l'estudiant lluny de les distraccions visuals.

Organització i prioritització

Poden tenir dificultats per ser organitzats i per prioritzar les tasques i les activitats escolars.

- Sistema de codi de colors pels arxius, projectes o activitats.
- Utilitzau la pissarra per identificar les activitats de classe i les assignacions.
- Intentau que pugui tenir un professor de suport.
- Informau clarament l'alumne de quines tasques són les prioritàries.
- Si és possible, no doneu noves tasques fins que no s'hagin realitzat les que estan pendents.
- Facilitau, si li es favorable, el treball en grup de manera que cada alumne es responsabilitzi d'una part del projecte.

Habilitats socials

Poden tenir dificultats en les seves habilitats socials i de comunicació; per això, poden interrompre les altres persones, demostrar poca capacitat per escoltar, tenir nul o poc contacte ocular, manifestar incapacitat per interpretar

Equip de suport i orientació educativa

Aula hospitalària IBSMIA. Curs 2017-2018

Compromesos amb la salut mental

correctament el llenguatge corporal i/o també dificultats per entendre el sarcasmes, les bromes, les paraules amb doble sentit, les insinuacions...

- Intentau ser clars i precisos amb la informació que voleu transmetre.
- Desenvolupau un codi simple, però adequat, de conducta per a l'aula.
- Flexibilitat/adaptació horària d'entrada i sortida.
- Pautes per participar en el debat o discussió.
- Normes per a la bona conducta a l'aula.
- Facilitau que l'assistència a classe pugui ésser opcional en alguns casos.
- Animau els estudiants a minimitzar la conversa personal i a promoure que ho facin fora de classe.
- Sensibilitzar els estudiants sobre les diferents discapacitats i treballar la diversitat com a element normalitzador dins l'escola i la societat.
- Treballar les habilitats socials com a capacitat que es pot aprendre i fomentar la conducta asertiva.
- Ajustau les tècniques d'ensenyament i adaptau-les a les necessitats dels estudiants.
- Permeteu que l'estudiant pugui acabar i completar el treball *on line*.
- Ajustau la vostra comunicació a les necessitats de cada estudiant.

Objectius educatius del curs

Els estudiants amb dificultats per un trastorn mental poden necessitar ajustaments o modificacions. Hi ha moltes solucions, entre les quals s'inclouen:

- Canvi de curs.
- Fer un curs de càrrega reduïda.
- Estudiar per lliure.
- Cursos *on line* o a distància.

Possibles Adaptacions en les avaluacions.

Poden necessitar adaptacions per a la realització de segons quines proves.

Per manca de concentració o de l'organització

Els alumnes poden distreure's o ser desorganitzats a l'hora de fer exàmens.

Equip de suport i orientació educativa

Aula hospitalària IBSMIA. Curs 2017-2018

Compromesos amb la salut mental

- Fer la prova en una aula a part.
- Proporcionar temps addicional.
- Proporcionar la prova en cinta.
- Reduir / Eliminar les distraccions.
- Permetre descansos.
- Seure l'alumne lluny de portes i de finestres i d'altres distraccions.

Lectura atenta

Poden tenir dificultats per poder llegir atentament les preguntes dels exàmens.
Les possibles adaptacions inclouen:

- Facilitar que algú li llegeixi les preguntes.
- Proporcionar la prova en format audio.
- Proporcionar temps addicional.
- Fer la prova en una aula a part.
- Donar les instruccions en negreta.
- Permetre l'ús d'un regle o un d'un full per mantenir el punt en el llibre, en les preguntes de l'examen...
- Fer les proves a l'ordinador amb sortida de veu.
- Usar símbols o imatges, colors que facilitin l'atenció.

TRASTORNS MENTALS A L'ESCOLA.3

Altres qüestions a tenir en compte quan un alumne torna a escola després d'un temps d'absència per una problemàtica de salut mental:

- Treballar amb els altres alumnes el respecte pels altres i per les seves diferències (físiques, aptitudinals, socioculturals, ...)
- Cos i ment ja no es poden separar quan parlem del benestar dels alumnes
- Fer-li sentir benvingut/a, amb un referent que l'atengui a la seva arribada.
- Evitar preguntes no desitjades, respectant la seva decisió de parlar, o no, sobre el seu temps fora de l'escola
- Facilitar una persona de confiança (company, tutor, orientador...) que pugui acompanyar i supervisar quan puguin sorgir situacions d'estrès o malestar.
- Facilitar, si fos necessari, flexibilitat horària a l'entrada i sortida del centre
- Adaptar horaris
- Facilitar descansos on pugui escoltar música, estar a un espai tranquil, fer passejos supervisats....
- Assignar dos adults de confiança per rebre'l a l'entrada al centre
- Reduir la càrrega acadèmica
- Possibilitar, si fos el cas, l'educació combinada a casa i escola
- No deixar d'establir coordinacions entre escola, família i l'hospital
- Observar i determinar quines són les dificultats de l'estudiant
- Determinar de quina manera aquestes dificultats afecten la capacitat de l'alumne en la seva participació i en el comportament a classe, en les relacions socials i en els resultats acadèmics
- Indicar quines adaptacions s'estan fent i si se'n poden aplicar d'altres
- Implicar l'alumne a proposar i a trobar adaptacions que li facilitin la seva participació i el seu rendiment.

Equip de suport i orientació educativa

Aula hospitalària IBSMIA. Curs 2017-2018

Compromesos amb la salut mental

Indubtablement els joves es plantegen dubtes quan un company de classe deixa de venir misteriosament a l'escola. En aquest moment és quan ens qüestionem la necessitat de poder parlar honesta i sensiblement amb ells sobre la problemàtica de salut mental que altres poden estar afrontant i que ells -tots-, podríem haver d'afrontar en qualche moment de la nostra vida.

Per altra banda no podem oblidar que també es fa necessari respectar el dret que cada un de nosaltres té a la seva privacitat.

Per aquest motiu ens plantegem la necessitat de parlar amb els nostres joves i amb la nostra comunitat sobre la realitat de la salut mental, rompre els mites que ens fan estigmatitzar-la, i apropar-nos a un fet tan real i quotidià com apassionant i humà.

És aquí on hem d'emfatitzar i prioritzar una educació emocional a les escoles, com a potent eina de prevenció i salut.

Equip de suport i orientació educativa

Aula hospitalària IBSMIA. Curs 2017-2018

Compromesos amb la salut mental

Documents elaborats per *l'Equip de suport i orientació educativa* de l'Aula Hospitalària d'IBSMIA a partir de la consulta de diferents documents, extrets de les següents webs, i de la pròpia experiència a la nostra feina.

IBSMIA (2017-18):

<http://hospitalsonespases.es/microsites/IBSMIA/index.php?lang=es&Itemid=181>

KELTY MENTAL HEALTH. Resorce centre: <http://keltymentalhealth.ca/>

American Adademy of Child & adolescent psyquiatry: <https://www.aacap.org/>

National Alliance on Mental Illness: <https://nami.org/#>

Kids Matter. Austrailian Early Childhood Mental Health Initiative.:

<https://www.kidsmatter.edu.au>

Minnesota Association for Children's Mental Health: <http://www.macmh.org/>

Child Mind Institute: <https://childmind.org/>

Equip de suport i orientació educativa de l'Aula Hospitalària d'IBSMIA Curs 2017-2018

Esther Jacomet – Mestra PT

Inés Cañellas – Orientadora educativa

Jaume Mateu – Tècnic educatiu IBSMIA